

Panna behoort tot cultureel erfgoed

De subcultuur van de straatvoetballers ontstond vooral op de pleintjes van Amsterdam. Maar de stad waar iconen als Edje van Gils en Issy Hitman hun wereldwijd geïmiteerde moves konden ontwikkelen, bestaat niet meer.

SEBASTIAAN VAN DE WATER

Op straat voetballen of straatvoetballer zijn – het zijn twee wezenlijk verschillende dingen. Je kunt jouw buurling na een akka, een schijnbeweging, door zijn benen spelen en zo een panna maken, maar dat maakt je nog geen echte straatvoetballer, stelt dr. Francio Guadeloupe (42). De docent antropologie aan de UvA doet samen met Frank de Ruiter (45) en Jordi Halfman (31) onderzoek naar de subcultuur van straatvoetballers.

Het drietal plaatst het straatvoetbal in dezelfde categorie als de intocht van Sinterklaas en de vrijmarkt op Koninginnedag: eigentijds cultureel erfgoed van de stad Amsterdam. In de ogen van Guadeloupe is straatvoetbal in zijn oorsprong een uiting van superdiversiteit. Een fenomeen dat alleen kon ontstaan in wijken vol etniciteiten, religies en talen, iets waar Amsterdam rijk aan is. "Te midden van al die verschillen zijn de jongeren op zoek gegaan naar iets wat ze met elkaar deelden en waar ze hun identiteit aan konden ontlenuen. Dat werd het straatvoetbal."

De pleintjes in Amsterdam, omringd door huizen, bleken ideale podia om voetbal te vermengen met straatcultuur. Vanaf de balkons keek de buurt mee. "Een panna is leuk, maar hij moet wel gezien worden. Iedereen moet weten dat jij die ander hebt vernederd," stelt Halfman. "Daarmee verwerf je de status en het respect waar het op straat om gaat."

Hetzelfde proces deed zich ook voor in andere steden. Van Rotterdam tot Marseille verhieven jongeren het voetballen op straat tot een meritocratische subcultuur, met eigen codes, muziek, kleding en taalgebruik. Een wereld waarin huidskleur, religie, geslacht en afkomst niet tellen. Want er telt maar één ding. Skills.

Jongens aan het voetballen bij De Valk op het IJplein in Amsterdam-Noord. Voor straatvoetballers speelt publiek een grote rol.

FOTO MARC DRIESSEN/HH

Heb je die, dan ben je welkom. En dan gaat het niet alleen om skills aan de bal, concludeert De Ruiter. Het gaat ook om verbale vaardigheden. Om een bepaalde houding. Je doet je gloednieuwe witte trainingspak aan om te suggereren: ik val toch niet. Maar let wel, alles hangt af van hoe goed je bent. Als jij met twee verschillende kleuren schoenen het pleintje op loopt en met *trash talk* iedereen belachelijk maakt, is dat erg cool, zo lang je de beste bent. Faal je? Dan word je afgemaakt."

De nieuwe subcultuur verspreidde zich via het internet naar alle hoeken

van de wereld. De bekendste Amsterdamse straatvoetballers hebben via YouTube en Twitter honderdduizenden volgers. De Ruiter ging met ze mee op tournee naar de Antillen en zag met eigen ogen het ontzag waarmee de Amsterdammers werden benaderd. "Ze zijn in het buitenland vaak bekender dan hier. Zelfs in Thailand worden ze op straat herkend. Een jongen begon te huilen omdat hij zijn idolen in het echt zag."

Maar het succesverhaal kent een einde, dat steeds dichterbij komt. Terwijl jongens in Caïro en Dakar eindeloos oefenen om Issy Hitmans

akka 3000 onder de knie te krijgen, komen er vanuit Amsterdam zelf nog maar weinig nieuwe straatvoetballers bij.

De oorzaken zijn legio. Kinderen en jongeren voetballen vaker binnen, op hun Playstation. Maar het belangrijk-

Expositie straatvoetbal

De UvA voert haar onderzoek naar straatvoetbal uit in opdracht van de instelling Imagine IC. Vanaf september is er bij Imagine IC een expositie over dit onderwerp, met als titel *Panna's en akka's*.

ste is de transformatie van de oude pleintjes waar het straatvoetbal ooit ontstond. Door verbouwingen en herinrichting ziet niet langer de hele buurt dat jij een panna hebt uitgedeeld. De nieuwe Johan Cruyff Courts zijn prachtig, maar voor het echte straatvoetbal minder geschikt. Ze staan geïsoleerder van de huizen. De nieuwe generatie voetbalt er wel, maar kan er niet meer de status afdwingen die zo belangrijk voor ze is. Het gevolg? Ze hechten minder waarde aan het spel met de bal. Het zijn weer jongens die op straat voetballen, zonder straatvoetballer te zijn.

PANOO 15/6/2013